

approaches, it is stated that the accordion-accordion current folklore synthesizes with the mass musical genres of the middle of the last century by the behavioral manners of the performers, their stage-theatrical and game movements, the use of musical-sound acoustic devices, the looseness of the artistic and performing manner, which associate this musical phenomenon with mass musical genres of the middle of the 20th century (rock, jazz, pop music, etc.). It was found that Serbian accordion folklore in the middle of the 20th century was defined as a separate educational and social direction of the popular culture of Serbia with particularly characteristic stylistic features, a folk-performance school, a galaxy of composers and musicians, which determined a continuous chain of new phenomena in musical art, which arose in the process of mass cultural innovations. The educational and educational functions of this phenomenon are determined, the historical origins of the formation of folk music schools are revealed, and the specifics of teaching and the training methods of accordionists according to the folk-performance direction are characterized.

As a result of the analysis of the stylistic indicators of the current banno-accordion folklore, we offer the concept of the folk-instrumental genre in interaction with the stylistic indicators of mass music of the middle of the 20th century. First, the defined genre of popular music is aimed at young people, which is based on a primitive rhythmic-dance source based on an improvisational style of expression. Secondly, the use of electrical equipment, the rhythm of the installation, which serves to enhance the musical rhythm. Thirdly, the manner of the performer's behavior is characterized by openness, looseness, which contradicts the canons of the academic tradition, but is related to mass cultural behavioral stereotypes. Fourth, the improvisational style in music makes it possible to draw a parallel with jazz, rock, which brings the folk-instrumental genre closer to the phenomena of mass culture of the middle of the 20th century. Fifth, the beginning of the game, expressed in primitive competitive rhythmic and dance forms, is aimed at conducting various actions of an entertaining nature. We find similar processes in mass music, which functions at the level of entertainment. Sixth, both mass music and current Serbian folklore are spread through mass media. Seventhly, the popular musical genre in the form of an accordion-accordion instrumental beginning combines both the features of professionalism and amateur non-professional features, which are defined in our work as "current folklore".

Key words: *Serbian accordion-accordion current folklore, popular and educational culture, improvisation, style, performance school, rock music, folk music, mass music, jazz, folk-instrumental genre.*

УДК 001.613.37.796.01/.09(477)(438)

Олексій Шульга

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID 0000-0001-7083-9459

DOI 10.24139/2312-5993/2022.03/323-334

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СПОРТИВНО ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ

Стаття присвячена огляду термінологічної бази дослідження проблеми виховання спортивно обдарованих учнів в Україні та Польщі. Обґрунтовано сутність понять, які найчастіше використовуються під час вивчення питання виховання обдарованих учнів в українських та польських школах. Крім того, у

статті проаналізовано наукові джерела із зазначеної проблематики. Швидкі зміни практично в кожній галузі людської життєдіяльності потребують абсолютних змін у суспільстві. Сучасні надзвичайно енергійні, працездатні люди, які нестандартно сприймають навколишній світ, можуть досягати в обраній ними сфері діяльності високих результатів. Тому увага світової наукової спільноти звернена до розвитку здібностей та обдарованості в учнівської молоді.

Ключові слова: *спортивно обдарована молодь, обдаровані учні, обдарованість, здібності, майстерність, талант, термін, поняття, учні, школярі, здоровий спосіб життя.*

Постановка проблеми. Останнім часом спостерігається підвищення уваги до питання виявлення та розвитку обдарованості у сучасних школярів. Дослідники та науковці всього світу безперервно займаються розробкою технологій і різних методик для пошуку і виявлення обдарованих молодих людей, які є рушійною силою для розвитку цивілізації, впровадження нових інформаційних технологій та процесів глобалізації.

На часі увага до підтримки освіти обдарованої учнівської молоді зростає в багатьох розвинених країнах світу. Дуже довго вважалося, що обдаровані школярі не потребують підвищеної уваги педагогічного колективу та додаткових умов для навчання. Через це розвиток підтримки здібних учнів у школах не відбувався. Лише впродовж останніх десятиліть необхідність розвитку здібностей в обдарованої учнівської молоді стала актуальною.

Набуття Україною незалежності сприяло значним змінам в політичному житті країни та поглядах населення. Розвиток здібностей у талановитих дітей раніше відбувався в спеціальних закладах (спеціалізовані школи, гімназії, ліцеї, колегіуми, різні типи закладів освіти й об'єднання). На сучасному рівні розвитку освіти обдарованих, виховання талановитих дітей також інтегрується у звичайні заклади загальної середньої освіти, про що свідчить низка нормативних документів. У Польщі також спостерігається підвищення інтересу до виявлення та виховання обдарованих дітей. Починаючи з 1991 року, Європейський Союз значно вплинув на розвиток змін щодо виховання обдарованої учнівської молоді в польських школах. Для Польщі виховання обдарованої молоді стало важливим завданням, вирішення якого підтримується державою.

Аналіз актуальних досліджень. У загальній системі гармонійного розвитку дитини, спортивне виховання займає особливе місце. Саме в школі закладаються основи міцного здоров'я і правильного фізичного розвитку. В шкільні роки відбувається

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 3 (117)
становлення рухової діяльності школяра, і починається розвиток фізичних аспектів. Обдарованість у галузі спорту сприяє становленню цілеспрямованої, працьовитої та самодостатньої особистості. Пропонуємо розглянути термінологічну базу проблеми виховання спортивно обдарованої учнівської молоді України та Польщі.

Серед сучасних вітчизняних дослідників питанням впливу фізкультурної освіти на здоров'я дитини цікавились О. Єжова, М. Завадська, Н. Щекотиліна, А. Бєсєдіна, О. Карпусь, В. Оржеховська та інші. Розвитком здібностей обдарованих дітей досліджували М. Бойченко, О. Антонова, Д. Скальські, С. Науменко, В. Щорс, О. Столяренко, О. Болюх та інші.

Питанням спортивного виховання школярів цікавились такі іноземні учені як Т. Мор, Т. Кампанелла (фізичний розвиток та збереження здоров'я людини), С. Грьоссінг, Н. Кулінко (історія становлення фізкультурної освіти у світі), Ф. Шмідт, Х. Барнард, Г. Джемс (порівняння аспектів фізкультурної освіти в різних країнах), К. Ріс, Дж. Баретт (узагальнення щодо інноваційних напрямів розвитку фізкультурної освіти) та інші.

Мета статті: здійснити огляд наукових напрацювань з проблеми виховання спортивно обдарованих учнів в Україні та Польщі, а також проаналізувати термінологічний апарат з цього питання.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети даному пошуку було використано наступні загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння й узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Динамічний ріст економіки в багатьох країнах світу призвів до постійних змін в усіх сферах життєдіяльності. Реалізація таких змін повинна відбуватись за участі цілеспрямованих освічених громадян, які можуть нестандартно підходити до вирішення поставлених завдань. Тому увага світової спільноти спрямована на освіту обдарованої молоді.

Для дослідження термінологічного інструментарію даного питання доцільно ознайомитись з основними поняттями, які використовуються у статті. Пропонуємо розглянути наступні поняття «*фізичний розвиток*», «*фізичне виховання*», «*фізкультурна освіта*», «*здоров'я*», «*обдарованість*», «*талант*», «*майстерність*», «*здібності*», «*психомоторні функції*», «*спортивна обдарованість*», «*здоровий спосіб життя*».

Поняття «*фізичний розвиток*» дуже важливе в житті кожної людини. Це один із найважливіших показників здоров'я населення. Під

фізичним розвитком людини розуміють біологічні процеси, що постійно відбуваються в організмі. На кожному віковому етапі ці біологічні процеси зазвичай характеризуються комплексом властивостей організму, пов'язаних між собою і зовнішнім середовищем. Високий рівень фізичного розвитку людини поєднується з його високими показниками фізичної підготовки, м'язової та розумової працездатності. Рівень фізичного розвитку можна оцінити лише за зовнішніми морфологічними характеристиками. Проте, цінність таких даних незмірно зростає в поєднанні з інформацією про важливі функціональні параметри організму (Енциклопедія).

На рівень фізичного розвитку людини впливає перелік важливих факторів:

- соціально-біологічні;
- медико-соціальні;
- організаційні;
- природно-кліматичні.

Існують розходження у фізичному розвитку населення, що проживає в різних економіко-географічних зонах. Під негативним впливом довготривалої дії несприятливого середовища рівень фізичного розвитку людини знижується. Покращення умов проживання та роботи, нормалізація способу життя сприяють підвищенню рівня фізичного розвитку.

Фізичний розвиток людини дуже тісно пов'язаний з фізкультурною освітою, адже часто учень починає займатись спортом у дитячому садочку, школі, відвідувати гуртки та секції в юному віці. «Фізкультурна освіта» – це рівень знань з фізичного виховання, рухових і гігієнічних вмінь та навичок. Термін був запроваджений П.Ф. Лесгафтом. Зазвичай фізкультурна освіта в школах здійснюється за допомогою предмета «фізичне виховання».

Поняття «*фізичне виховання*» означає педагогічний процес, спрямований на морфологічне і функціональне удосконалення спортивних функцій організму людини, формування і покращення її базових життєво важливих рухових вмінь і навичок. Всі вищезгадані дефініції тісно взаємопов'язані з найважливішим поняттям у житті кожної людини – «*здоров'я*».

Феномен «*здоров'я*» вважається визначальною проблемою сучасної науки, що підтверджують безліч міждисциплінарних досліджень з даної тематики. Здоров'я – це нормальний стан організму, в якому функціонування внутрішніх органів, саморегуляція та рівновага

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 3 (117)
 між організмом і зовнішнім середовищем відбуваються узгоджено і точно. Через багатопрофільність даного поняття не існує однозначного загальноприйнятого визначення терміну «здоров'я». Питання здоров'я активно досліджують у таких науках: медицина, валеологія, психологія, спорт, соціологія і педагогіка (там само).

Ключовим терміном для нашого дослідження є поняття «обдарованість». Проблемою виховання обдарованих дітей цікавиться безліч вітчизняних і зарубіжних дослідників. Обдарованість, як і здоров'я не має єдиного визначення, тому пропонуємо розглянути поняття детальніше (див. табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття «обдарованість»

Автор, джерело	Тлумачення
Л. Липова	комплекс задатків і здібностей, які за сприятливих умов дозволяють потенційно досягти значних успіхів у певному виді діяльності (чи діяльностей) порівняно з іншими людьми
Б. Теплов	якісно своєрідне сполучення здібностей, від якого залежить імовірність більшого чи меншого успіху під час виконання тієї чи іншої діяльності
Б. Чижевський	специфічне поєднання здібностей високого рівня, а також інтересів, потреб, що дозволяє виконувати певну діяльність на якісно високому рівні
Дж. Рензулі	поєднання трьох компонентів: мотивації, орієнтованої на виконання завдання
Л. Слободянюк	це не лише своєрідне поєднання здібностей людини, а ще й сукупність її особистісних характеристик
Н. Лейтес	це набір здібностей, здатність до видатних досягнень у будь-якій соціально значущій сфері людської діяльності
О. Кульчицька	системно-особистісне утворення, зумовлене природними особливостями організму людини (сенсорні, моторні, інтелектуальні компоненти високої енергетичності). Обдарованість складається з високого рівня інтелекту, творчих здібностей і мотиваційного компонента

Примітка: складено на основі джерела «Про обдарованість»

Дослідники Г. Девіс та С. Рімм стверджують, що універсального визначення поняття «обдарованість» не існує, оскільки різні дослідники у своїх наукових працях звертаються до різних аспектів даного феномену (Davis, 2004). Найпоширенішим в науці є визначення німецького психолога В. Штерна. За його формулюванням «обдарованість – це загальна здатність індивіда свідомо орієнтувати своє мислення на абсолютно нові вимоги; це загальна здатність психіки пристосовуватися до нових завдань і умов життя» (Здібності...).

Поняття обдарованості тісно пов'язане із *талановитістю*, *майстерністю* і *здібностями*. *Талант* – це вищий рівень здібностей людини до діяльності в певній галузі. У таланті поєднуються здібності, які дають людині змогу самостійно, оригінально й продуктивно виконувати певну роботу. *Здібність* – це синтез індивідуальних властивостей певної особистості. Спеціальні здібності кожної дитини визначаються тими об'єктивними вимогами, які ставить перед людиною певна ситуація, галузь виробництва, науки, мистецтва, тощо.

Характеризуючи здібності дитини, можна виокремити такий рівень їх розвитку, як *майстерність*. Майстерністю можна назвати досконалість у конкретному виді діяльності. Якщо мова йде про майстерність людини, насамперед ідеться про його здатність успішно займатися продуктивною діяльністю. Майстерність у будь-якій сфері передбачає психологічну готовність до творчого чи нестандартного вирішення проблеми.

У Польщі є низка термінів, що використовують для визначення обдарованості:

- 1) naturalne zdolnosci, sklonnosci – здібності, дар, природні здібності;
- 2) zdolnosci – обдарованість;
- 3) uzdolnienia – вміння, навички;
- 4) uzdolnienia – здібності, навички та уміння;
- 5) uzdolnienia kierunkowe – специфічні здібності;
- 6) zdolnosci tworcze – творчі здібності;
- 7) talent – талант;
- 8) cudowne dziecko – вундеркінд;
- 9) geniusz – геній та інші (Limont, 2010).

Визначення обдарованості не вичерпується лише зазначеними термінами. Обдарованість дитини також має свої аспекти. В психології обдарованість розмежовують на вроджену (актуальну) і набуту (потенційну). Вроджена обдарованість – це особливий стан людини,

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 3 (117)
що характеризується перш за все активністю, швидкістю сприймання інформації та її переробки. Набута обдарованість проявляється в певній галузі науки вже у дорослому віці.

Крім того, обдарованість може бути загальною та спеціальною. Більшість науковців вважають, що обдарованість це сумарна властивість особистості. Тобто, якщо людина обдарована, то вона може досягати успіхів у багатьох галузях. Ця і є загальна обдарованість. Спеціальна обдарованість стосується лише однієї сфери діяльності й придатна до якогось типу обдарованості: математична, літературна, спортивна тощо (Антонова, 2005). Індивідуальні відмінності обдарованих дітей виявляються переважно у спрямованості їх інтересів.

У своїх наукових дослідженнях В. Щорс виділяє наступні різновиди обдарованості дітей:

- творча обдарованість;
- інтелектуальна та академічна обдарованість;
- художня обдарованість;
- соціальна обдарованість;
- духовна обдарованість;
- практична обдарованість;
- рухова (психомоторна) обдарованість (Щорс, 2011).

Рухова обдарованість передбачає виключно спортивні здібності дитини. Під психомоторними здібностями розуміють об'єктивацію всіх форм психічного відображення обумовленими ними рухами. На думку А. Толчінського спортивно обдаровані діти мають наступні психомоторні функції організму:

- влучність;
- спритність;
- координація;
- ритмічність;
- швидкість;
- сила рухів.

Цим питанням цікавились В. Шадріков (1996), В. Озеров (1993, 2002 2011), Н. Коренкова (2000), С. Корлякова (2001, 2009) , М. Безбородова (2014) та інші. Психомоторика в спорті досліджувалась П. Лесгафтом, В. Фарфелем, Н Захаровим, А. Карасьовим й іншими вченими.

Пропонуємо розглянути наступну класифікацію психомоторних функції організм (див. рис. 1)

Рис. 1. Психомоторні функції організму

Діти з руховою (психомоторною) обдарованістю відрізняються своєю чутливістю до оточуючого середовища, загостреним сприйняття своїх досягнень і невдач і наявністю динамічного зв'язку між емоційним настроєм і результатом своєї діяльності. У перші шкільні роки спортивно обдаровані діти є егоцентристами у своєму тлумаченні подій і явищ, схильні перебільшувати та прикрашати ситуації. Афективний розвиток учня повинен стати предметом пильної уваги педагогічного колективу при навчанні обдарованої молоді, адже особлива відповідальність лежить на вчителях, спілкування з якими значно впливає на емоційний фон розвитку (Мазяр, 2015).

Спортивну обдарованість можна схарактеризувати як отримання задоволення від занять спортом; знаходження у постійному русі; здатність керувати власним тілом під час виконання фізичних завдань; гарна моторика і вираження емоцій через рухи власного тіла.

Обов'язковою рисою спортивно обдарованих дітей є лідерські якості. Також талант спортивно обдарованих школярів можна визначити низкою наступних рис:

- розвинені спритність, баланс, координація та швидкість (швидкість – вроджена якість);
- виявлення підвищеного інтересу до вивчення правил різних видів спорту та спортивних ігор, оволодіння необхідними навичками;

- здатність швидко, точно й акуратно поєднувати рухи в різних видах фізкультурної діяльності;

- цілеспрямованість в оволодінні навичками певного виду спорту;

- отримання задоволення від занять, які передбачають спортивну активність, тощо (Бойченко, 2019).

В українських школах до основних засобів розвитку психомоторних здібностей дітей і молоді належать *спортивні вправи, оздоровчі властивості природи та гігієнічні норми*. Також діє заборона на засоби, що можуть нанести шкоду фізичному і психічному здоров'ю школярів. Природа фізичного виховання така, що на його заняттях, як правило, першочергове значення приділяється розвитку фізичних та моторних навичок у школяра. Молодь навчають розширювати свої спортивні здібності, досягати кращої координації, швидшої реакції, більшої швидкості, витривалості, гнучкості, рівноваги і сили.

Крім уроків фізкультури в школах практикують різноманітні позаурочні форми навчання:

- фізкультурно-оздоровчі заняття в позаурочний час;
- заняття у фізкультурних гуртках і спортивних секціях;
- заняття в групах загальної фізичної підготовки (ЗФП);
- заняття в групах лікувальної фізичної культури (ЛФК),
- заняття в спортивних школах, клубах, спортивних класах;
- заняття в спортивних відділеннях вищих закладів;
- заняття в регіональних спортивних клубах;
- самостійні заняття спортивними вправами (виконання домашніх завдань з фізкультури) тощо.

У школах Польщі приділяють значної уваги спортивному вихованню, адже це важливий елемент здоров'язбережувального виховання. Заняття спортом сприяють розвитку активної громадянської позиції у населення. Фізичні вправи приваблюють польських громадян і багато людей різного віку беруть участь у спортивних заходах на регулярній основі. Це створює такі важливі цінності, як командний дух, солідарність, толерантність і справедливість. Починаючи з першого класу, діти можуть розвивати свої спортивні здібності у наступних видах спорту:

- плавання;
- художня гімнастика;
- спортивна гімнастика;
- акробатична гімнастика;

- фігурне катання;
- гірські лижі;
- настільний теніс (Grabovski, 2000).

Під час розгляду термінологічного апарату даного дослідження, вважаємо за доцільне окреслити поняття «*здоровий спосіб життя*», яке є важливим у вихованні спортивно обдарованої молоді. Для розвитку психомоторних функцій організму, підтримання спортивних здібностей дуже важливо навчити дитину дотримуватись здорового способу життя.

Найпоширенішим є визначення здорового способу життя В. Горашука: здоровий спосіб життя – це сукупність ціннісностей та практична діяльність школяра, які знаходяться у постійній трансформації і спрямовують свою увагу на збереження і розвиток власного здоров'я в умовах адаптації до динамічних умов життя» (Єрмакова, 2010).

На нашу думку здоровий спосіб життя – це гармонійне поєднання роботи та відпочинку, режим харчування, спортивна активність, дотримання гігієни, відмова від шкідливих звичок, а також доброзичливе ставлення до оточуючих і життя.

Висновки. Спортивно обдаровані діти є величезним потенціалом кожної держави. В Україні та Польщі дуже відповідально ставляться до питання виявлення обдарованості в учнівській молоді. Аналіз наукових джерел дає змогу зробити висновок, що на позначення досліджуваної категорії дітей та молоді в обох країнах є низка понять. Також можемо констатувати, що в закладах загальної середньої освіти України та Польщі приділяють достатню увагу дітям зі спортивною обдарованістю.

Перспективи подальших наукових розвідок. Незважаючи на тривалу історію досліджень явища психомоторики та виховання спортивно обдарованих учнів, досі не склалось загальноприйняте розуміння природи психомоторних здібностей у людини і залишається безліч невирішених проблем методологічного та методичного характеру щодо виховання спортивно одарованої молоді в Україні та Польщі.

ЛІТЕРАТУРА

- Антонова, О. Є. (2012). Проблема розвитку обдарованої особистості в Україні і світі: сучасний стан і перспективи. *Нові технології навчання*, 73, 8–15 (Antonova, A. E. (2012). The problem of development of gifted personality in Ukraine and the world: current state and prospects. *New Technologies*, 73, 8-15).
- Антонова, О. Є. (2006). Теоретико-методологічні підходи до вивчення природи обдарованості. *Педагогічний процес: теорія і практика*, 1, 7–17

- (Antonova, A. E. (2006). Theoretical and methodological approaches to the study of the nature of giftedness. *Pedagogical process: theory and practice*, 1, 7–17).
- Бойченко, М. А. (2019). *Теоретичні та методичні засади освіти обдарованих школярів у США, Канаді та Великій Британії* (дис. ... доктора педагогічних наук: 13.00.01). Суми (Boychenko, M. A. (2019). *Theoretical and methodological foundations of gifted students in the US, Canada and the United Kingdom* (dis.... Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.01). Sumy).
- Бобир, О. В. (2005). *Особистісні характеристики юнацтва з різними формами обдарованості* (дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07). Дніпропетровськ (Bobyry, O. V. (2005). *Personal characteristics of youth with different forms of giftedness* (dis. ... Candidate of Psychol. Sciences: 19.00.07). Dnipropetrovsk).
- Ермакова, Т. С. (2010). Досвід формування здорового способу життя учнів старших класів у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ століття). *Педагогіка, психологія та медико-біологічні пролеми фізичного виховання і спорту*, 5, 56–65 (Iermakova, T. S. (2010). The experience of forming a healthy lifestyle of senior students in domestic pedagogy (second half of the twentieth century). *Pedagogy, psychology and medical and biological proliants of physical education and sports*, 5, 56-65).
- Енциклопедія сучасної України. Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=16749 (Encyclopedia of modern Ukraine. Access mode: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=16749).
- Здібності, обдарованість, талант. Режим доступу: https://pidru4niki.com/12931222/psihologiya/zdibnosti_obdarovanist_talant (Abilities, giftedness, talent. Access Mode: https://pidru4niki.com/12931222/psihologiya/zdibnosti_obdarovanist_talant).
- Мазяр, О. В. (2015). Психофізіологічні чинники обдарованості у працях І. О. Сікорського. *Актуальні проблеми психології*, 21, 211-218. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appsuh_2015_12_21_23 (Mazar, O. V. (2015). Psychophysiological factors of giftedness in the works of I. O. Sikorsky. *Actual problems of psychology*, 21, 211-218. Access Mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Appsuh_2015_12_21_23).
- Про обдарованість. Режим доступу: <https://www.kremenetslyceum.com.ua/wp-content/uploads/Pro-obdarovanist.pdf> (About giftedness. Access mode: <https://www.kremenetslyceum.com.ua/wp-content/uploads/pro-obdarovanist.pdf>).
- То що ж таке "обдарованість? (Калейдоскоп тлумачень). Режим доступу: http://skviravo.ucoz.ru/obdarobani/obdar_scho_take_obdar.pdf (So what is "gifted? (Kaleidoscope of interpretations). Access mode: http://skviravo.ucoz.ruz.ru/bdarobani/obdar_scho_take_obdar.pdf).
- Щорс, В. В. (2011). Розвиток обдарованої дитини. *Позашкільна освіта*, 11 (23), 7-14 (Shchors, V. V. (2011). Development of a gifted child. *Extra-curricular education*, 11 (23), 7-14).
- Davis, G. A., Rimm, S. A. (2004). *Education of the gifted and talented*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Grabowski, H. (2000). *Co koniecznie trzeba wiedziec o wychowaniu fizycznym*. Kraków: Impuls (Grabowski, H. (2000). *What you need to know about physical education*. Krakow: Impuls).
- Hardman, K. (1996). The fall and rise of physical education in international context. *Symposium Paper, Pre-Olympic and International Scientific Congress, July 9–14, 1996*, Dallas Texas.

- Limont, W. (2010). *Uczeń zdolny. Jak go rozpoznać i jak z nim pracować*. Sopot, Poland: Gdanskie Wydawnictwo Psychologiczne (Limont, W. (2010). *Gifted students. How to identify and work with them*. Sopot, Poland: Gdanskie Psychological Publishing House).
- Moska, W., Skalski, D., Makar, P. & Kowalski, D. (2018). *Pływanie jako wieloaspektowa aktywność fizyczna*. Starogard Gdański: Pomorska Szkoła Wyższa (Moska, W., Skalski, D., Makar, P. & Kowalski, D. (2018). *Swimming as multi -faceted physical activity*. Starogard Gdański: Pomeranian College).
- Moska, W., Skalski, D., Makar, P. & Kowalski, D. (2018). *Trening zdolności motorycznych w pływaniu*. Gdańsk: Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego (Moska, W., Skalski, D., Makar, P. & Kowalski, D. (2018). *Motor skills training in swimming*. Gdańsk: Academy of Physical Education and Sport Jędrzej Śniadecki).
- Mrazik, M., Dombrowski, S. C. (2010). The Neurobiological Foundations of Giftedness. *Roeper Review*, 32, 224–234. DOI: 10.1080/02783193.2010.508154.

SUMMARY

Shulha Oleksii. Terminological tools for researching the problem of educating sports gifted students in Ukraine and Poland.

The article is devoted to the review of the terminological base of the study of the problem of education of sports gifted students in Ukraine and Poland. The essence of the concepts most frequently used in the study of the education of gifted students in Ukrainian and Polish schools is substantiated. In addition, the article analyzes scientific sources on this issue. Rapid changes in almost every area of human activity require absolute changes in society. Modern extremely energetic, able-bodied people who perceive the world around them in a non-standard way can achieve high results in their chosen field of activity. Therefore, the attention of the world scientific community is drawn to the development of abilities and talents in young students.

Recently, there has been an increase in attention to the issue of identifying and developing giftedness in modern schoolchildren. Researchers and scientists around the world are constantly developing technologies and various techniques for finding and identifying talented young people, which are the driving force for the development of civilization, the introduction of new information technologies and globalization.

For many previous years, it was believed that gifted students do not need the increased attention of the teaching staff and additional conditions for learning. Due to this, the development of support for gifted students in schools did not take place. Only in recent decades has the need to develop abilities in gifted students become urgent.

The purpose of the article was to review the scientific developments on the problem of educating gifted students in Ukraine and Poland, as well as to analyze the terminological apparatus on this issue. To achieve this goal, the following general scientific research methods were used: analysis, synthesis, comparison and generalization.

Sports gifted children are a huge potential of every state. In Ukraine and Poland, the issue of identifying talent in students is very responsible. The analysis of scientific sources allows us to conclude that the designation of the studied category of children and youth in both countries has a number of concepts. We can also state that in general secondary education institutions of Ukraine and Poland sufficient attention is paid to children with sports talents.

Key words: *gifted youth, gifted students, giftedness, abilities, skill, talent, term, concepts, students, students, healthy lifestyles.*